

Bomberestene på Hegnaåsen

TEKST: ROAR TOLLNES OG SANDAR HISTORIELAG

Om natten søndag 25. februar 1945 ble det gjennomført tre flyangrep på Sandefjord og sluppet rundt 15 bomber mot Framnæs mek. Værksted. 9 falt innenfor verkstedområdet, 3 på fjellet like ved og 3 i vannet utenfor byens brygger. Flere av verkstedets bygninger ble påført skader, og skademeldingen regner bl.a. opp 2931 knuste vindusruter med et samlet areal på 1131 m²!

Dette var det andre av flere angrep, og klare, månelyse kvelder og netter var de mest utsatte. Det var angrep 3. 20. og 22. mars, 2. 6. 21 og 26. april. Sistnevnte dato var det to angrep, men det ble også det siste.

Det største og mest omfattende angrepet denne våren kom 2. april, som var 2. påskedag 1945. Til forskjell fra de øvrige angrepene ble dette foretatt i dagslys og kunne følges av mange tilskuere. Været var stille med klar luft og solskinn. Tidligere på dagen hadde jagerfly på observasjonstokt passert to ganger over byen og fjorden. Storangrepet kom mellom kl. 18.- og 18.30. Flyalarmen gikk samtidig som rundt 50 Mosquito-fly og Mustangjagere i lav høyde kom inn fra Nordvest. De avfyrt en skur av maskingeværild og raketgranater, 20 og 90 mm. kaliber. Det antas at det også ble sluppet noen bomber. Ødeleggelsene var store, og flere skip ble senket. Det store frakteskipet William Blumer ved Trangsholmen ble senket, så også det norske frakteskipet Concordia. Flere skip ble sterkt skadet. Det tyske skipet Kattégat ble overtatt av Viriks rederi året etter og fikk navnet «Sandar». Dagene etter angrepet kunne vi fra Preståsen se ødeleggelsene på Framnæs, og selv om ingen personer denne gangen ble skadet var det dramatisk nok. Lilly Galteland i Ranvikveien 72 fortalte senere: Jeg bodde i annen etasje den gang og var på vei ned trappen mot kjøkkenet med 14 dager gamle Finn Kristian i armene da et prosjektil for inn i gangen. Et annet satte seg fast under kjellervinduet. Da fikk vi fart på oss og ruste ned mot kjelleren via en lem i gulvet i entreen. Plutselig kom enda et

prosjektil gjennom veggen og gikk gjennom håret på min mor før også det satte seg fast etter å ha ripet opp linoleumen på gulvet.

Bortsett fra direktør Gunszt på Jahres Kjemiske Fabrikker som ble drept, ble merkelig nok og heldigvis, ingen andre personer alvorlig skadet under flyangrepene i Sandefjord. En beregning oppgir at det ble sluppet 46 bomber. Mest utsatt var Huvik og Framnesområdet. Den siste flyalarmen ble blåst 29. april, snaue 10 dager før krigsavslutningen, men da uten lokalt angrep. De to siste angrepene kom som nevnt ovenfor, om kvelden 26. april. Lokalavisen var i flere dager så opptatt av storangrepet på Vallø utenfor Tønsberg hvor en rekke sivilpersoner, ja hele familier omkom, at de to bombetoktene over Sandefjord den 26. april knapt ble nevnt. Ved det første av disse angrepene ble det sluppet fire bomber, siktet inn mot skipet Hektor som lå utenfor Huvikodden, men bombene falt i vannet. Den siste bomben falt 200 meter fra skipet. Inne på land ble det da gjort store skader på vei, hovedvannledning, elektrisitets- og telefon-nettet. Vesterøya var uten lys og vann i flere dager.

Ved angrep nr. to, den 26. april, ble det sluppet seks bomber. Om disse var siktet inn mot Hektor var i tilfelle treffsikkerheten atskillig dårligere. Bombene falt i åspartiet nord for fjellkollen Fløya ved Uranienborg og like vestenfor der Gokstad skole ligger i dag. I skogholtet finnes kraterne fortsatt.

Vest for nedslagsfeltet, i lia ned mot Hegnaveien, bodde familien Hammer. Barna Olaug (nå Haraldsen) og Tore husker hendelsene godt i ettertid. Tore har fortalt at flyet kom fra Vallø, og at det røyk fra halen da det kom over Gjekstadåsen. Kan hende var det skadet og måtte slippe bombene før det kom over Framnes. I full fart forsvant familien Hammer ned i kjelleren. Like etter

Pleksiglass-splint fra nedskutt bombe fly 1945.

FOTO: GRO MIDTUN

smalt det. Glass og ruter skingret, og skap falt ned. Store splinter sto i veggene. Jord og stein lå strødd både i Hegna og på Østre Kamfjord. Flere steder raste det ned takstein, og helt borte i Breillbakken som nå heter Gokstadryggen, suste en bombesplint over huset og slo ned i bakken.

På forsommeren 1945 kom noen engelske soldater og tok opp de bombene som ikke hadde eksplodert, men en av de store splintene fra de eksploderte bombene ble overlatt en guttegjeng i nabolaget.

De syv guttene Tor Hammer, Freddy Gundersen, Odd Fredriksen, Sverre Grimstvedt, Frøyd Fredriksen, Arne Ruud og Gunnar Jørgensen strevde iherdig og fikk med egne krefter og to staurer splinten opp på fjellkollen. En voksen mann sveiset og murte den fast.

Nå står bombesplinten som et minne om en urolig og vond tid, reist av syv 12-13 års gamle gutter.

Sammenlignet med mange andre steder må det nok i ettertid sies at Sandefjord slapp lett fra krigstidens ødeleggelse.

FØR OG NÅ

«Ano 26.4.1945» står det på denne bombesplinten som er reist på Hegnaåsen. Bomben ble sluppet i det aller siste flyangrepet på Sandefjord under den andre verdenskrigen. I bakgrunnen kan bebyggelsen på Kamper Bas skimtes. Bildet er tatt i 1983.

FOTO: ROAR TOLLNES

Virik

TEKST: ROGER DAVIDSEN
FOTO: OTTO AAGESEN

Bildet til venstre er fra Virik i 1912, og er tatt der Kjellbergveien, Pukkestadveien og Haneholmveien møtes. I dette området på Virik var på denne tiden et yrende lite «handelsentrum».

På det meste lå det fem dagligvareforretninger i området her, en på hver sin side av Haneholmveien som het Andresen og Klåstad. Butikken til Andresen, senere Rismyhr og deretter Setlo var den siste som ble nedlagt. Her var det virksomhet helt frem til rundt 1980. Lenger mot Virik skole lå tidligere Fretheim som senere ble overtatt av Johansen. Lenger opp i

Haneholmveien lå Perskås, som vel var den som først ble nedlagt.

Lengst ut i Haneholmveien hadde Rolf Blomdal sin kolonialbutikk. Og hvem husker vel ikke kiosken «Støyten» som lå til høyre utenfor bildet? Velkjent er vel kanskje også vandrehistorien om guttungen som på 1960-tallet gikk rundt i området og samlet inn penger til «Støytenfondet». Det viste seg imidlertid senere at «Støytenfondet» kun var ment brukt til godterier som gutten kjøpte i kiosken.

I dag er alle butikkene gjort om til bolighus, og Støyten-butikken er for lenge siden stengt.

Annonse 1945

Saker
og ting
som setter
minnene
i sving

Guttene ber om å få
Brylcreem krukke i etur.

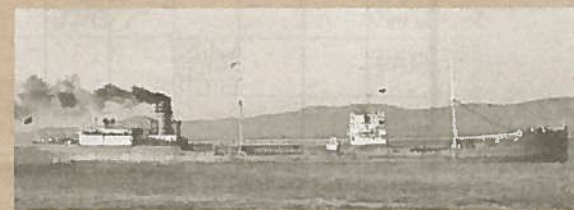
Vær så vennlig å innlevere snarest mulig tomme
Brylcreem krukke i skyllet stand til nærmeste
parfymeri, som betaler Dem 15 øre pr. stk.

LEIV ENGELSKJØN A/S, OSLO

Gjenbruk må det kunne kalles da importøren av sjarmørproduktet Brylcreem ba om å få tilbake krukke som i sin tid inneholdt denne hårkremen for menn. Det var mangel på det meste i årene under og etter krigen.

Det var ikke bare hårkremkrukker som kunne tilbakeleveres med pant på 15 øre, tomme flasker med innhold kjøpt på Vinmonopolet kunne også leveres tilbake samme sted de var kjøpt. Og da var det ingen aldersgrense!

MT Norfolk

TEKST: RAGNAR IVERSEN
BILDE VIA ANDERS CHRISTIANSENS SAMLINGER

MT «Norfolk» var på 10.330 tdtw og ble bygget ved Barclay Curle & Company Ltd., Whiteinch, Glasgow for A/S Vestfold (Johan Rasmussen & Co A/S), Sandefjord. Hun ble sjøsatt 23/09-1930 og levert november samme år. Da annen verdenskrig brøt ut var hun på reise fra New York til Aruba i de Nederlandske Antiller. Hun ble raskt innlemmet i Norges «store» felles rederi, Nortraship. 6/10-1941 ble hun skadet etter et flyangrep i Suez-kanalen. Hun ble reparert og fortsatte sine krigsseilasener uten særlige hendelser til krigen var over, mest på det fjerde østen og Australia. Etter krigen kom hun en tur til hjembyen Sandefjord. Hun ankom 13/11-1945 for dokksetting og reparasjon ved Framnæs mek. Værksted, hvoretter hun forlater byen igjen 09/12-1945 med kurs for Curacao. Solgt til det italienske oljeselskapet AGIP i Genova og ble omdøpt «Canopo 51». I oktober 1965 var hun for gammel, og ble solgt til opphugging. Hun ble hugget i La Spezia i Italia.

MINNER
FRA NÆR
FORTID

SANDEFJORD
LOKALHISTORISKE SENTER
på Pukkestad gård

Har du bidrag til denne siden?

Levér det i avisresepsjonen mkr. Lokalhistorisk senter. Bilder merkes med hvem, hva, hvor, når og helst med en liten beskrivelse. Husk navn og adr. på utlåner. Har du elektronisk stoff, send det til: lokalhistorie@sb.no

Sandefjord Lokalhistoriske senters info-gruppe:
består av redigerer Harald Fevang og medarbeiderne Kirsten Wang Henriksen, Otto Ågesen, Roger Davidsen, Ragnar Iversen, Tore Sandberg, Bjørn Hoelseth, Dag Ingemar Børresen, Sven Erik Lund, Gro Midttun og Bjørn Marum Olsen. Kontaktperson: Sven Erik Lund, tlf. 928 27 154 - sv-er-lu@online.no